

Сезона 2016/2017

Петак, 13. јануар 2017. године
Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

За зналце

Диригент: **Кристијан Мандеал**

Програм:

А Брукнер: Симфонија бр. 7 у Е-дуру
Allegro moderato
Adagio. Sehr feierlich und sehr langsam.
Scherzo. Sehr schnell.
Finale. Bewegt, doch nicht schnell.

Трајање: око 70 минута

Концертмајстор: **Мирослав Павловић**

Најзначајније место у опусу аустријског композитора **Антон Брукнера** (1824–1896) заузимају симфоније, духовна и камерна дела. Као представник зрелог романтизма у музици, Брукнер компонује дела карактеристична по богатом хармонском језику, полифоном ставу и значајно проширеном обиму и трајању. Написао је девет симфонија од којих је последња недовршена. За већину симфонија је особено да имају бројне верзије и издања, што је довело до тога да се неспоразуми проузроковани током извођења, слушања и анализе у музиколошким круговима називају именом „Брукнеров проблем“.

Иако Брукнерова симфонијска дела јасно упућују на снажан утицај Бетовеновог и Вагнеровог стваралаштва, она одишу јединственом концепцијом, која се, пре свега, огледа у аспекту форме. Брукнерова необична структурна решења

допринела су стварању једног новог и монументалног симфонијског организма, па тако и нове школе симфонијског компоновања. Бетовенов утицај, и то најпре чувене Девете симфоније, примећује се на плану макро форме у виду распореда ставова и одређених формалних гестова попут мистериозних и тихих увода у првим ставовима Брукнерових симфонија. Такође, одлика готово свих његових симфонија јесу и скерцозни и лагани став, као и финале чија кулминација представља химнично и грандиозно достигнуће. У погледу оркестрације највећа инспирација била су дела Рихарда Вагнера, али Брукнерова интересовања сежу и даље у прошлост, обраћајући се старим мајсторима контрапункта и инструментације. У својим симфонијским остварењима, композитор комбинује лиризам и суштински полифони план композиције са опсежним формама и хармонским јукстапозицијама.

Седма симфонија у Е-дуру, писана у периоду од 1881. до 1883. године, једно је од најпознатијих Брукнерових симфонијских остварења. Често се ова симфонија означава као *Лирска*, међутим, тај назив није потекао од самог композитора. Посвећена је Лудвигу II Баварском. Дело је премијерно извео Гевандхаус оркестар под управом диригента Артура Никиша, 30. децембра 1884. године у Лајпцигу. Ова премијера донела је Брукнеру највећи успех који је доживео у каријери.

Четири опсежна става показују широк спектар људских емоција, од дубоке патње до тријумфалне радости, од трагике до ведрине свакодневице. Симфонија започиње мелодијом широког распона и необичних интервалских коју доносе виолончела, док остали гудачки инструменти прате у тремолу. Брукнер је тврдио да је мелодију чуо у сну, одсвирану на виоли, те да ју је записао након што се пробудио. Ипак, приметан је и цитат из става *Credo* његове Мисе у д-молу, коју је композитор у то време ревидирао. Други став је инспирисан трагичним предосећањем и, коначно, наступом смрти Рихарда Вагнера (1813–1883), композитора којег је Брукнер изузетно ценио и чијем раду се дивио. Носећи поднаслов *Врло свечано и врло споро*, став започиње наступом четири Вагнерове тубе, што је први пут да су се ови инструменти појавили у симфонијском делу. Мелодију потом преузимају виолине и воде је све до најпознатије, главне теме става, коју одликују мелодијска и хармонска раскош, као и велики емоционални набој. У овом ставу уочава се и фраза из Брукнеровог дела *Te Deum*, на којем је композитор истовремено радио. Компонован пре другог става, трећи став представља бетовеновски, брз скерцо. Карактеристичне су упорна ритмичка подлога и вешта контрапунктска вештина. Средишњи део доноси пасторалну тему, која је, пак, завијена у донекле туробну и неспокојну атмосферу. Последњи став започиње променом атмосфере, те наступа тема која заступа свежину и нову животну енергију. Завршетак става је свечан и монументалан.

Иако Брукнер није подржавао национализам који се распламсавао током 19. века, Седма симфонија, а нарочито њен други став, заузимају значајно место у мрачној историји нацистичке Немачке. Наиме, неколико деценија након његове смрти, нацисти су Брукнерову музику, између осталих, прогласили за чисту немачку музику, која најбоље осликава пропагиране вредности. *Adagio* је извођен 1937. године, када је Хитлер поставио Брукнерову бисту у Регенсбургу, и емитован на

радију 31. јануара 1943. године, након пораза Немачке у Стаљинграду, те 1. маја 1945. године, када је објављена вест о Хитлеровој смрти.

Ово дело је, поред Четврте симфоније, најпопуларнија Брукнерова симфонија, како у концертним дворанама, тако и на носачима звука. Први комерцијални снимак симфоније настао је 1924. године, а потом су ово дело овековечили бројни оркестри и диригенти, међу којима и Херберт фон Карајан, Курт Сандерлинг, Еуген Јохум, Бернард Хаитинк, Гинтер Ванд, Карл Бем, и многи други.

Бојана Радовановић*

*У сезони 2016-17, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.